

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Irena Lipowicz

Warszawa,

18.11.2015

VII.534.18.2015.MO

**Pan
Władysław Kosiniak – Kamysz
Minister Pracy i Polityki
Społecznej**

Szanowny Panie Ministrze,

Do Rzecznika Praw Obywatelskich napływają skargi rodziców, którzy nie mogą otrzymać ani zasiłku pogrzebowego ani zasiłku macierzyńskiego w sytuacji urodzenia martwego dziecka, którego płci nie da się ustalić. Skarżący wskazują tu na przepisy dwóch rozporządzeń: § 16 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. z 2011 r., Nr 237, poz. 1412), z którego wynika, że do wniosku o zasiłek pogrzebowy powinien być dołączony odpis skrócony aktu zgonu albo odpis zupełny aktu urodzenia dziecka z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe; a także na § 9 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1594), który jako dowód stanowiący podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego przyjmuje skrócony odpis aktu urodzenia dziecka lub jego kopię potwierdzoną przez płatnika zasiłku za zgodność z oryginałem - za okres po porodzie.

Powołane wyżej przepisy wskazują na konieczność przedłożenia odpisu aktu urodzenia dziecka, który nie jest możliwy do wystawienia w przypadku, gdy płci dziecka nie da się ustalić. Jak stanowi art. 38 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1986 r.

Prawo o aktach stanu cywilnego (t.j. Dz.U. z 2011 r., Nr 212, poz. 1264 ze zm.), jeżeli dziecko urodziło się martwe, zgłoszenie takiego zdarzenia powinno nastąpić w ciągu 3 dni. W takim wypadku sporządza się akt urodzenia z adnotacją w rubryce "Uwagi", że dziecko urodziło się martwe; aktu zgonu nie sporządza się. Identyczne w treści rozwiązanie przewidział ustawodawca w nowej ustawie z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2014 r., poz. 1741 ze zm.), wchodząca – z pewnymi wyjątkami – w życie w dniu 1 marca 2015 r., która w art. 52 ust. 2 stanowi, że jeżeli dziecko urodziło się martwe, nie sporządza się aktu zgonu, a sporządza się akt urodzenia z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe. Przy czym zauważyć należy, że aktualne przepisy ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego, podobnie zresztą jak nowe, wymagają określenia w akcie urodzenia płci dziecka.

Problem, z którym do Rzecznika zwracają się Skarżący, dotyczy jednak przedwczesnego urodzenia dziecka, którego płci w chwili urodzenia nie da się ustalić. W konsekwencji kierownik USC, do którego zwracają się rodzice z pisemnym zgłoszeniem urodzenia dziecka martwo urodzonego, sporządzonego przez lekarza w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2005 r. w sprawie pisemnego zgłoszenia urodzenia dziecka (Dz. U. z 2005 r., Nr 25, poz. 232), mając na uwadze powyżej przytoczone przepisy ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego, **nie może sporządzić aktu urodzenia dziecka z adnotacją „dziecko martwo urodzone”.** Zdarza się też czasami, że szpitale odmawiają zgłoszenia martwo urodzonego dziecka, którego płci nie da się ustalić. Powyższe oznacza, że rodzice nie są w stanie uzyskać aktu urodzenia z adnotacją „dziecko martwo urodzone”. Rodzicom, którzy pokryli koszty związane z pochówkiem dziecka, czy też ubezpieczonej matce, która urodziła martwe dziecko, **nie przysługują żadne świadczenia, ponieważ nie są w stanie przedstawić wymaganych przez wskazane rozporządzenia odpisów aktu urodzenia.** W tej sytuacji skarżący uznają, że ma miejsce nierówne traktowanie kobiet, które urodziły martwe dziecko. Aktualne prawo, jak słusznie wskazują skarżący, dzieli je bowiem na dwie grupy: pierwsza, do której można zaliczyć kobiety, które urodziły martwe dziecko, którego płeć da się ustalić, druga, to kobiety, których płci martwo urodzonych dzieci, nie da się ustalić. Skarżący nierównego traktowania kobiet, których dzieci urodziły się martwe, upatrują przede wszystkim w zmuszaniu ich do pokrycia wysokich kosztów badań genetycznych ustalających płeć

dziecka. Chodzi o to, że jak pokazuje praktyka, często płeć dzieci urodzonych we wczesnych miesiącach ciąży, jest wprawdzie możliwa do ustalenia, ale wymagane są tu badania genetyczne, które jak podnoszą skarżące kosztują około 500-800 zł i mogą też nie dać jednoznacznego wyniku. Często także rodzice nie są informowani o możliwości ich przeprowadzenia. Ponadto płeć dziecka martwo urodzonego może nie dać się ustalić z powodu wad rozwojowych dziecka, np. w przypadku wady obojnactwa prawdziwego. Czas oczekiwania na wyniki badań z kolei uniemożliwia ubieganie się o niektóre ze świadczeń.

Dokonując analizy przepisów, które uzależniają przyznanie zasiłku pogrzebowego czy też macierzyńskiego, a także skróconego urlopu macierzyńskiego (art. 180¹ § 1 K.p.) od przedstawienia odpisu skróconego aktu urodzenia, **Rzecznik uznaje, że niezrozumiałe jest wymaganie określania płci w akcie urodzenia dziecka martwego w celu uzyskania przez rodziców określonych świadczeń.** To bowiem strata dziecka, czy też jego pochówek są zdarzeniami uzasadniającymi istnienie prawa do świadczenia. **Bez względu zatem na to, czy płeć dziecka martwo urodzonego da się ustalić czy nie, strata dziecka i jego pochówek jest przeżyciem traumatycznym i te właśnie zdarzenia uruchamiają potrzebę wsparcia rodziców.**

Warto wskazać, że w prawie polskim obowiązują dwie różne definicje martwego urodzenia: z jednej strony, gdy chodzi o przepisy ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego i rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 2 lutego 2005 r. w sprawie pisemnego zgłoszenia urodzenia dziecka, które to akty prawne przewidują obowiązek zgłoszenia każdego martwego urodzenia, z drugiej zaś na gruncie przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 21 grudnia 2010 r. w sprawie rodzajów i zakresu dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 177 ze zm.), które w załączniku nr 1 wprowadzają rozróżnienie między urodzeniem żywym, martwym i poronieniem. Brak takiego rozróżnienia na gruncie przepisów ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego powoduje, jak słusznie wskazano w literaturze, że „nieuzasadnione jest powoływanie się przez szpital na niemożność zgłoszenia martwego urodzenia sytuacji nieosiągnięcia przez płód 22. tygodnia ciąży, jako że obowiązek zgłoszenia wynika nie z konieczności wpisu w dokumentacji medycznej, ale z obowiązku mającego swe źródło w Prawie o aktach stanu

cywilnego. Przyjąć należy dalej, że skoro pisemne zgłoszenie urodzenia dziecka nie stanowi dokumentacji medycznej, nie mają do niego zastosowania definicje zawarte w rozporządzeniu w sprawie dokumentacji medycznej i wprowadzające rozróżnienie na martwe urodzenie i poronieni" (J. Haberko, *Konsekwencje prawne żywego i martwego urodzenia*, „Prawo i Medycyna” 2007 nr 3, s. 75). Dodatkowym argumentem przemawiającym przeciwko celowości istnienia wymogu przedstawiania przez rodziców dziecka martwo urodzonego aktu urodzenia z adnotacją „dziecko martwo urodzone” w celu otrzymania świadczenia, są zmienione przepisy ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (t.j. Dz.U. z 2011 r., Nr 118, poz. 687 ze zm.), która w art. 11 ust. 5a przewiduje, że w przypadku dziecka martwo urodzonego, bez względu na czas trwania ciąży, dla którego na wniosek osoby uprawnionej do pochowania, o której mowa w art. 10 ust. 1, sporządzono kartę zgonu, dla celów określonych w ust. 5 nie jest wymagana adnotacja urzędu stanu cywilnego o zarejestrowaniu zgonu.

Mając na uwadze powyższe Rzecznik Praw Obywatelskich uważa, że dla uzyskania przez rodziców czy to skróconego urlopu macierzyńskiego, zasiłku macierzyńskiego, czy też zasiłku pogrzebowego, nie jest konieczne ustalanie płci dziecka martwo urodzonego.

Dlatego też, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 1648) uprzejmie proszę Pana Ministra o rozważenie zmiany wskazanych przepisów rozporządzeń, w tym kierunku, by świadczenia w nich opisane możliwe były do udzielenia w razie przedstawienia karty zgonu dziecka, analogicznie do rozwiązania przyjętego w przepisach ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych.

z podpisem

